

Stockholms
universitet

BESLUT
2021-08-26

Dnr SU FV-1978-21

Rektor

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet
(Utbildningsdepartementet)

Yttrande över departementspromemorian *Nationell plan för trygghet och studiero* (Ds 2021:13)

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på departementspromemorian *Nationell plan för trygghet och studiero* (Ds 2021:13). Universitetet har följande att anföra.

Stockholms universitet ställer sig positivt till promemorians ambition att förtydliga begreppen trygghet och studiero i syfte att skapa en tydligare styrning och ökad systematik. Universitetet anser även att innehållet i promemorian är väl förankrat i ny forskning och i hur den framhåller det komplexa samspelet i undervisning och utbildning. Det är värdefullt att promemorian lyfter betydelsen av att skapa tillitsfulla relationer mellan vuxna och elever, något som i sig utgör en förutsättning för trygghet, och i förlängningen även för studiero.

Det är bra och viktigt att analys och genomförande av insatser för att utveckla utbildningen skrivs fram i 4 kap. 3-4 §§ skollagen. Universitetet instämmer i att rektors befogenheter kan stärkas vad gäller uppföljning av skolors resultat (kapitel 6) och kan också se att rektors utökade befogenheter vad gäller möjligheten att omplacera enskilda elever (kapitel 12) kan vara positivt och skapa trygghet för andra elever. Sådana åtgärder måste dock alltid ha föregåtts av en analys av uppstådd situation i samarbete med lärare, elevhälsa och annan inblandad personal.

Stockholms universitet ställer sig tveksamt till den detaljstyrning som kan befaras bli följden om Skolinspektionen ges ytterligare kontrolluppdrag (kapitel 5 och 6) i stället för att lärare ges möjligheter till fortbildning, baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det handlar om ledarskap, värdegrund och hur undervisning kan utformas, generellt men också knutet till ämnesdidaktik. Universitetet anser att lärares professionalism stärks via bl.a. fortbildning, medan en utökad kontrollverksamhet kan leda till en nedvärdering av läraryrket. Skolverket skulle kunna skapa kompetensutvecklingsmodeller i linje med lärarlyft, matematiklyft och andra moduler. Ordet lyft kan gärna bytas ut till något som är mer positivt och satsningen ska hänga samman med de professionsutvecklingsprogram som ännu inte satts.

Stockholms universitet är tveksamt till förslagen om reglering av mobiltelefoner i skolan (kapitel 10), då universitetet menar att privata mobiltelefoner egentligen inte alls ska användas i skolan – det är skolan som ska tillhandahålla de verktyg och läromedel som ska användas i undervisningen – samt även då utredningen inte för något resonemang om hur lagstiftningen ska omsättas i skolans eget arbete med ordningsregler. Promemorian uttrycker en förhoppning (avsnitt 14.2, s. 280) om att ett generellt mobilförbud på lektionstid ”bör minska den tid som lärare behöver använda för att motivera sådana restriktioner för elever och vårdnadshavare”. Om detta förmodade tidslöseri på förhandlingar kring mobiltelefoner är ett generellt problem diskuteras inte i promemorian. Det finns dock redan idag exempel på hur skolor hanterar mobiltelefoner väl, både genom insamling vid inträde till första lektionens klassrum och som redskap, som t.ex. kalkylator. Universitetet menar att promemorian här underskattar lärares och rektorers kompetenser och förmåga att skapa ett gott arbetsklimat för elever och för varandra.

Skolans juridifiering diskuteras i avhandlingen *Skolan som demokratiprojekt. En poststrukturell diskursanalys av demokratiuppdrag och lärarsubjekt* av Ami Cooper (2019), som menar att denna utveckling sker på bekostnad av tilliten till lärares omdömesförmåga. Lärares förmåga att göra egna relevanta bedömningar verkar inte ses som tillräcklig, utan behöver regleras av lagstiftning. Cooper pekar också på att om konflikter och kränkningar alltmer regleras utifrån juridiska argument ”blir moraliskt handlande en fråga om rätt eller fel i laglig mening. Det minskar utrymmet för etiska reflektioner och demokratisk agonism som sätt att hantera vår mänskliga samvaro” (Cooper 2019: 173–174). Stockholms universitet hade gärna sett att promemorian hade tagit upp något av denna problematik.

Detta beslut är fattat av rektor, professor Astrid Söderbergh Widding, i närvaro av tillförordnad universitetsdirektör Åsa Borin. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Henrik Lindell, Ledningssekretariatet (protokollförare). Föredragande i ärendet har varit utbildningsledare Rikard Skårfors.